

جامعه:
 دبیرهفهمه طباطبایی
گزارش:
 مدیرمسئودبیر
دبیرهفهمه: عسگری نیا
۳۴ (سینما و تلویزیون):
 دبیرهفهمه سعید مرونی
صفحه آخر:
 دبیر جواد نصرتی

ايرانشهر:
 دبیرهفهمه عباسی
تدوین:
 دبیرهفهمه محمدی
دبیرهفهمه: سرخوش
سرنخ:
 دبیرهفهمه عزیزی
دبیرهفهمه: جعفری
دبیرهفهمه: حاجی
دبیرهفهمه: سادات
 دبیرهفهمه سادات
 دبیرهفهمه حاجی
سرمزین من:
 دبیرهفهمه باریکاتی

سیاسی و دیپلماتیک:
 دبیرهفهمه ارسلو
شورنگار:
 دبیرهفهمه بهرام نژاد
 دبیرهفهمه باقریور

اقتصاد:
 دبیرهفهمه لطفی
 دبیرهفهمه موسی پور

تماشاگر:
 دبیرهفهمه محمد یعقوب پور
 دبیرهفهمه فرسند

صاحب امتیاز:
 مؤسسه همشهری
مدیر مسئول: محسن مهدیان
مدیر دنیای: معمار
دبیر تحریریه:
 دبیرهفهمه صادقی
معاونان سردبیر:
 شهرام فرهنگی، علی عمادی
 شاهین امین، حامد فوقانی
مدیر فنی: حامد زیدانی
مدیر هنری: مهدی سلامی
دبیر عکس: امیر پناهیور

روزنامه اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی
 روزنامه آریه‌دیده ۱۴۰۳ سال سوم شماره ۶۲۳۸
 شماره گذاری برای تولید

دفتر مرکزی: تهران، خیابان ولیعصر (عج)، کوچه شهید سید کمال قره‌بی، شماره ۱۴
 کد پستی: ۴۵۹۵۶-۱۹۶۶۶ تهران، صندوق پستی ۱۹۳۲۶-۱۹۳۲۶
 تلفن: ۲۲۰۴۰۶۷-۲۲۰۳۰۰۰۰ شماره: ۲۲۰۴۰۶۷

توزیع و اشتراك: موسسه گسترش امروز نوین
 تلفن توزیع: ۶۱۹۳۳۰۰
 تلفن اشتراك: ۶۱۹۳۳۱۱۴

پدیرش آجي: ۸۳۳۱۱۰۰۰
 چاپ: همشهری
 تلفن: ۴۸۰۵۰۰۰

کوپچه‌های خراسان توراهم شناسند

سیمروش طباطبایی پور
 تهرانی‌هایی که یکپهو دلشان می‌گیرد و هوای زیارت امام رضا(ع) به سرشان می‌زند و هوس می‌کنند با خودروی شخصی‌های استان خراسان رضوی و مشهد مقدس شوند، بهترین راهشان عبور از میدان خراسان است؛ میدانی که از آنجا با هر جای دیگری می‌شود به‌سوی شرق ایستاد و به امام‌زاده‌ها سلام کرد؛ میدانی که اکنون در جنوب تهران و در میانه خیابان ۱۷ شهریور واقع شده است. امروز و در این لحظه سری به کوپچه‌های خراسان می‌زنیم و گذشته‌اش را مرور می‌کنیم.

تاریخ
 تولد میدان خراسان به حدود دهه ۳۰ خورشیدی می‌رسد؛ روزگاری که در محله‌های اطرافش تا چشم کار می‌کرد زمین‌هایی برای کشت و زرع بود، اما در گذشته‌های دور تر زمین‌های این محله بخشی از محله چال میدان بود و به آن خیابان خندق می‌گفتند. وقتی خندق‌ها را پر کردند خیابان خندق به خیابان شهباز تغییر نام داد؛ خیابانی که بعد از انقلاب، ۱۷ شهریور نام گرفت و در ضلع شمالی میدان خراسان قرار دارد.

مسجدحاش
 محله خراسان، ۱۷ شهریور و خیابان‌های اطرافش محله‌ای مذهبی نشین است و نشانه‌های هیبت‌هایی است که در کوچه پس‌کوچه‌های آن جا خوش کرده‌اند. یکی از معروف‌ترین مساجد این محل مسجدلرزه است؛ مسجدی واقع در خیابان‌های اعیان‌نشین که به خواست شیخ علی اکبر برهان ساخته شد و حسین لرزاده، از معماران برجسته ایرانی در دهه ۲۰ شمسی، آن را به سبک دوره قاجار طراحی کرد. یکی از مهم‌ترین وقایع مربوط به انقلاب اسلامی تحمّن مردم در این مسجد بعد از وقایع ۱۵ خرداد قم بود. اگر در شب‌های قدر، ایام محرم و البته شب نیمه شعبان به این محله و میدان بیاید، حس و حال معنوی این محله را به خوبی تجربه خواهید کرد.

ماشین دودی
 قبل از اینکه میدان خراسان چهره خود را به پایتخت‌نشینان نشان دهد، این‌سنگ‌ها ماشین دودی پایتخت بود که در این محله‌ها جوش کرد. اگر بخواهید محل دقیق این‌سنگ‌ها ماشین دودی را بدانید، باید به پارک کوثر در تقاطع خیابان خراسان و خیابان ری سری بزنید؛ قطاری که در همان روزهای اول وقتی حرکت می‌کرد دودی غول‌آسان از دودکشش بیرون می‌زد و پایتخت‌نشینان را با ترس و لرز به حرم حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) در شهر ری می‌رساند. این‌سنگ‌ها نخستین اتوبوس‌های ۲ طبقه پایتخت هم در این محله بوده؛ اتوبوس‌هایی که مسافران را در هر ۲ طبقه، به میدان امام حسین (ع) کنونی می‌رساند و دوباره به خراسان باز می‌گرداند.

مشاهیرش
 یکی از خیابان‌های نزدیک به میدان خراسان خیابان طبیب است. طبیب مردی لوطی بود که برای مدتی در محله میدان خراسان زندگی می‌کرد و در زورخانه‌های اطراف این میدان میل می‌زد و کباب می‌کشید. خانه ادیب‌الممالک قراقرانی، شاعر و روزنامه‌نویس نامدار عصر مشروطه هم در این محله بود.

اکنونش
 این محله و میدان اکنون از مناطق شلوغ و پر تردد پایتخت است و در آن مراکز خرید و فروشگاه‌های ریز و درشت زیادی وجود دارد. در وسط میدان هم سازه‌ای با ۲ حجم بیضی‌شکل هست که در هم فرو رفته‌اند و گنبدی را به نمایش می‌گذارند.

همیشه زود آلو

طعم بهار

گزارشی از نوبرانه‌های تهران که از قدیم تا حال دل مردم شهر را آب می‌کنند

۱ جغاله‌بادام
 جغاله‌بادام نخستین نوبرانه‌ای است که با آمدن بهار سر و کله‌اش در شهر پیدا می‌شود. کمتر کسی هست که این خوراکی خوشمزه را دوست نداشته باشد. در قدیم با این میوه بهاری خوش‌طعم در دست می‌کردند. هنوز هم قدیمی‌ترها، طبق سنت گذشته، این خورش را در این فصل در دستور غذایی‌شان قرار می‌دهند.

۲ گوچه‌سبز
 گوچه‌سبز سوگلی فصل بهار است؛ میوه‌ای که وقتی از راه می‌رسد، آشنایی می‌شود نوبرانه و مردم برای خرید مثقال مثقال صف می‌کشند و زود هم می‌روند و مزه‌شان می‌ماند در دهان عاشقانی که ۱۰ ماه دیگر آن را مزه می‌کنند تا دوباره سر و کله این سوگلی نوبرانه پیدا شود.

۳ توت‌های بهاری
 توت سفید و شیرین، شاتوت و توت‌فرنگی هم محصولات بهارند و روزهای بهاری را شیرین‌تر می‌کنند. توت‌فرنگی زودتر و توت و شاتوت دیرتر از راه می‌رسند. در قدیم باغ‌های توت و شاتوت در کن و سولقان معروف بود و هنوز هم اگر گذر نان به آن منطقه بيفتند، می‌توانند این میوه‌های نوبرانه را با قیمتی مناسب‌تر نوش‌جان کنند. به‌جز این، در خیابان‌های تهران مثل قدیم هنوز هم در دختان توت در این فصل پر بار می‌شوند و آدم‌هایی را می‌بینید که برای خوردن توت در این درختان جمع شده‌اند.

۴ از سیب قندک تا طالبی
 تنوع میوه‌های بهاری در سفره تهرانی‌های قدیم حرف اول را می‌زد. سیب قندک، سیب گلاب، گرمک، طالبی، انگور و خیار زینت بخش سفره‌ها و با ذائقه مردم سازگار بودند.

۵ زرد آلو
 فصل بهار با زرد آلو به‌عنوان آخرین میوه نوبرانه به پایان می‌رسد و با این میوه خوشمزه به استقبال فصل تابستان می‌رویم. زرد آلو مدل‌های مختلفی دارد و قدیمی‌ها هستند این میوه را خشک کرده و به عنوان آجیل استفاده می‌کردند.

۶ زرد آلو
 فصل بهار با زرد آلو به‌عنوان آخرین میوه نوبرانه به پایان می‌رسد و با این میوه خوشمزه به استقبال فصل تابستان می‌رویم. زرد آلو مدل‌های مختلفی دارد و قدیمی‌ها هستند این میوه را خشک کرده و به عنوان آجیل استفاده می‌کردند.

کمال‌الملک و آبشار دوقلو

آبشار دوقلو تنها آبشار تهران است که تصویری قدیمی از آن موجود است. یکی از نقاشی‌های معروف استاد بنام نقاشی ایران، کمال‌الملک، نقاشی از آبشار دوقلو است؛ آبشاری بلندبالا که در نزدیکی محدوده شیرپلا قرار گرفته و یکی از زیباترین آبشارهای شمیران است. قبلاً کمال‌الملک غفاری، نقاش معروف دربار قاجار، یک کوهنورد تمام‌عیار بوده چون برای نقاشی از معروف‌ترین آبشار تهران باید مسیر کوهستانی سختی را بالا می‌رفت. علاقه شاهان قاجاری به خوش گذرانی باعث شده بود تا طبیعت گردی به‌طور ویژه در برنامه زندگی‌شان قرار بگیرد. به‌خصوص علاقه ناصرالدین‌شاه به شکار، درباریان و خدمه را همراه او می‌کرد تا به سمت باغ‌ها، دشت‌ها، دره‌ها و آبشارها بروند. در این مسیر شاه قاجار تنها نبود و حتی عکاسان و نقاشان دربار را نیز همراه خود می‌برد. آبشار دوقلو در مسیر کوه‌های دریند و توجال یکی از مسیرهای جذاب شاه‌قاجار و درباریان بود. تصویر به‌جامانده از این آبشار در میان آثار محمد غفاری معروف به کمال‌الملک نقاش نیز از همین سفرها و گردش‌ها به یادگار مانده است. در دوران او تنها نقاشی‌هایی که بتوانند تصویری دقیق و عکس‌گونه از واقعیت را ارائه دهد در آکادمی‌های رسمی جهانی مورد قبول بود. او نیز عاشق این سبک بود در نتیجه در منظره‌نگاری رقیبی نداشت. آبشار دوقلو از جذاب‌ترین و پرمخاطب‌ترین آبشارهای تهران است که به‌دلیل موقعیت جغرافیایی، نخستین مدرسه فدراسیون کوهنوردی نیز در جوار این آبشار آغاز به کار کرده و همچنان پایرجاست.

تهران مصور اولین عکاس ایران، مالک آجودانیه

محل‌های که اکنون به نام آجودانیه می‌شناسیم روزی در تملک آجودان مخصوص شاه قاجار بود. آقا رضاخان اقبال‌السلطنه، عکاس‌باشی و آجودان مخصوص ناصرالدین‌شاه بود. او از کودکی در دربار بود و شاه قاجار او را باهوش و با استعداد دید و برای عکاسی به فرنگ فرستاد. وقتی برگشت عکاس مخصوص شاه و دربار شد و لقب «عکاس‌باشی» را از شاه دریافت کرد. ناصرالدین شاه در نزدیکی کالج گلستان عمارتی را در اختیار او برای کارهای عکاسی و هنری گذاشت. قبل از سال ۱۳۰۰ به او یک لقب طولانی از سمت شاه اعطا شد. «آجودان مخصوص و خزانه‌داری صرف جیب مبارک» در سال ۱۳۰۱ هم وزیر «فقورخانه» شد و به سرعت به‌های ترقی دربار راهی کرد و به لقب «اقبال‌السلطنه» در سال ۱۳۰۲ رسید. اقبال‌السلطنه از نخستین عکاسان ایران بود که در ۲ سفر ناصرالدین‌شاه به فرنگ او را همراهی کرد و عکس‌های زیادی گرفت. او زمین‌های منطقه آجودانیه را از مالکانش خرید و برای خودش باغ بزرگی ساخته بود. بعد از مرگ اقبال‌السلطنه زمین‌های آجودانیه به‌دست میرآخور که پسر عضدالملک نایب‌السلطنه بود رسید. او درختان باغ را برید و زمین‌ها را به ارباب جمشید و لشکر فیروز فروخت. سال‌ها بعد فردی به نام چیت‌ساز، مالک این منطقه شد و ساختوساز نوین را شروع کرد. در سال‌های پس از انقلاب اسلامی رونق محله آجودانیه سرعت گرفت و نام آن به خیابان سیاری تغییر یافت ولی محله‌ها همچنان اینجا را به نام آجودانیه می‌خوانند.